

«És meravellós no tenir diners per a un projecte»

Tretze anys i mil vicissituds després, l'edifici de Ca la Dona a Barcelona està acabat i les seves parets tornen a parlar de l'alegria i el dolor de la vida de les dones. L'arquitecta Sandra Bestraten (Barcelona, 1976) ha viscut la rehabilitació de l'edifici medieval del carrer de Ripoll, que alberga una vintena de grups de dones, com un procés d'aprenentatge col·lectiu profundament transformador. Per a ella ha sigut com un projecte de cooperació fet a casa.

—El meu primer projecte de cooperació va ser un taller de rehabilitació de cases al Marroc. Hi vaig descobrir edificis fets amb terra. ¡Ningú m'havia ensenyat aquell material!

—**¿Li va ensenyar més el carrer que l'acadèmia?**

—Vaig aprendre molt a la facultat, però jo vaig triar l'arquitectura per ajudar les persones a tenir un espai agradable on desenvolupar la seva activitat i sentia que es parlava molt del disseny i molt poc de les persones.

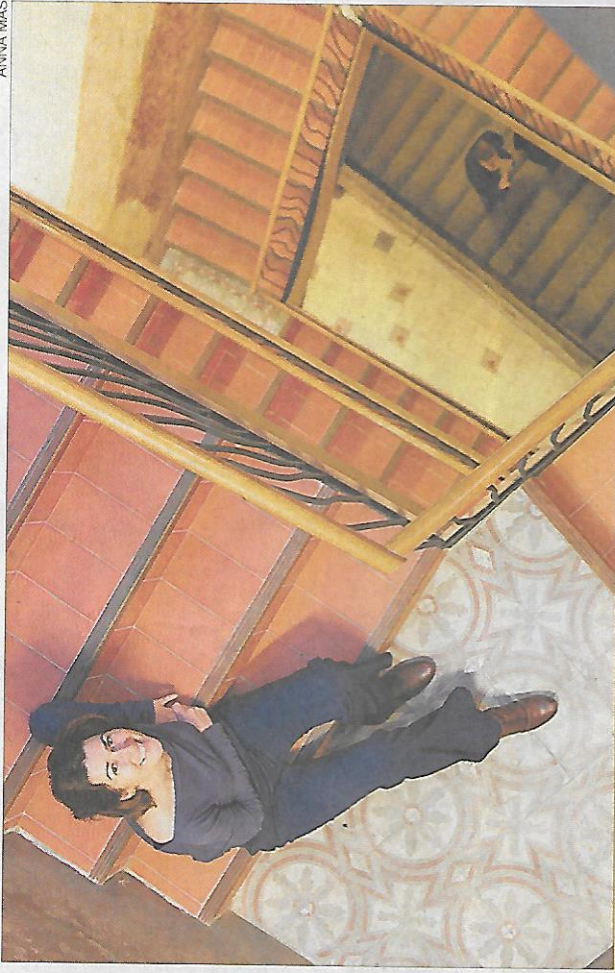
—**Per aquesta mateixa raó va instal·lar el seu despatx a Bellvitge i no en un barri de moda.**

—Amb el meu marit, l'arquitecte Emili Hormias, vam descobrir que allà podíem tenir un espai amb vistes al parc, en comptes d'un cau, i contribuiríem a la vida d'un barri que la gent se sent molt seu.

—**Tot gira al voltant de les persones.**

—Hem passat molts estius en una zona rural de Bolívia, construint escoles i una universitat amb terra i fusta, embrutant-nos de fang amb els més humils. Sense diners ni temps,

ANNA MAS

Sandra Bestraten

De l'escola rural a Bolívia fins a Ca la Dona, treballa amb l'energia de la terra i de les dones.

PER
Gemma Tramullas

sostenibilitat i que no semblés un equipament, sinó una llar. Vam fer més de 100 reunions per escoltar-les i ajustar-nos a les seves necessitats.

—**Tenia un edifici medieval de terra gairebé en ruïnes i els diners arribaven amb compagotes. ¿Va pensar que rehabilitar-lo era impossible?**

—Al contrari, això em va estimular. Ha sigut una carrera d'obstacles i a vegades venien ganes de tirar la tovallola, però un grup de dones van mantenir sempre viva la flama. La força de les dones de Ca la Dona és la mateixa que la de les que venien a construir en els projectes de cooperació.

—**La participació ha sigut la clau.**

—Hem fet cadenes de dones per traslladar mosaics i pintar parets; hem treballat, rigut i suat plegades. Ha sigut un treball mutu de confiança i sento que el meu paper ha sigut acompanyar.

—**Un estil allunyat de l'arquitecte estrella.**

—En les meves classes d'Habitatge i Cooperació a la UPC sempre els dic als meus alumnes que és meravellós no tenir diners per a un projecte perquè llavors apareixen l'enginy i la creativitat. El repte és implicar-hi les persones que faran ús dels edificis i aprofitar la seva creativitat.

—**L'última fase de l'edifici de Ca la Dona va coincidir amb la seva etapa més dolorosa.**

—Vam presentar el projecte executiu el 7 de gener del 2009, quan la meua filla petita, la Laia, tenia dues setmanes. Durant les reunions a l'obra, una persona la passejava pel barri i jo m'escapava a donar-li el pit. Anys després també va venir a pintar. La Laia va morir el 14 d'agost passat d'un tumor cerebral però sento que la seva energia està en aquestes parets. ≡

la creativitat es dispara i a cada escola hem treballat amb 300 famílies voluntàries. Totem, perquè elles sostenen el món.

—**Ca la Dona ha sigut un part difícil.**

—La casa de les dones és part de la lluita femenina i no podia ser fàcil, com no ho és res en el dia a dia de les dones.

—**¿Com li va arribar el projecte?**

—Les dones de Ca la Dona van anar a la Universitat Politècnica (UPC) a buscar una arquitecta que les ajudés a pensar el projecte. Volien que l'edifici fos un exemple del compromís de la dona amb el medi ambient i la